

Mediji i informiranje

Sud Europske unije
PRIOPĆENJE ZA MEDIJE br. 8/18
U Luxembourg 25. siječnja 2018.

Presuda u predmetu C-473/16
F/Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal

Podnositelj zahtjeva za azil ne smije se podvrgavati psihološkom testu radi utvrđivanja spolne orijentacije

Naime, provedba takvog testa neproporcionalno je zadiranje u privatni život podnositelja zahtjeva

Jedan nigerijski državljani podnio je mađarskim tijelima u travnju 2015. zahtjev za azil ističući strah da će u zemlji podrijetla biti progonjen zbog svoje homoseksualnosti. Iako su navedena tijela ocijenila da izjave te osobe nisu kontradiktorne, odbila su zahtjev jer psihološko vještačenje čije su provođenje bila naložila u svrhu ispitivanja osobnosti podnositelja zahtjeva nije potvrdilo njegovu navodnu spolnu orijentaciju.

Protiv te odluke podnositelj zahtjeva podnio je tužbu mađarskim sudovima tvrdeći da se spornim psihološkim testovima teško povređuju njegova temeljna prava, a ne omogućuje se ocjena vjerojatnosti njegove spolne orijentacije.

Sud kojem je tužba podnesena, Szegedi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság (Upravni i radni sud u Szegedu, Mađarska), zatražio je od Suda da odgovori na pitanje može li se ocjena izjava podnositelja zahtjeva za azil o njegovoj spolnoj orijentaciji, koju provode mađarska tijela, temeljiti na psihološkom vještačenju. U slučaju da Sud niječno odgovori na prvo pitanje, mađarski sud također želi znati postoje li oblici vještačenja koje nacionalna tijela mogu upotrijebiti prilikom ispitivanja vjerodostojnosti izjava danih u okviru zahtjeva za azil utemeljenog na opasnosti od proganjanja zbog spolne orijentacije.

U danas donesenoj presudi Sud je najprije utvrdio da Direktiva o uvjetima za odobravanje statusa izbjeglice¹ **dopušta nacionalnim tijelima da nalože provođenje vještačenja** u okviru razmatranja zahtjeva za azil kako bi se preciznije utvrdila stvarna potreba za međunarodnom zaštitom podnositelja zahtjeva. Međutim, **načini provedbe vještačenja moraju biti u skladu s temeljnim pravima** zajamčenima Poveljom Europske unije o temeljnim pravima, poput prava na poštovanje ljudskog dostojanstva i prava na poštovanje privatnog i obiteljskog života.

S tim u svezi ne može se isključiti mogućnost da se u posebnom kontekstu ocjenjivanja izjava podnositelja zahtjeva za azil koje se tiču njegove spolne orijentacije određeni oblici vještačenja pokažu korisnima za procjenu činjenica i okolnosti iznesenih u zahtjevu te da se mogu provesti bez ugrožavanja njegovih temeljnih prava. Međutim, u tom pogledu Sud naglašava da prilikom ocjene izjava podnositelja zahtjeva koje se tiču njegove spolne orijentacije nacionalna tijela i sudovi **ne mogu svoju odluku temeljiti samo na zaključcima iz izvješća vještaka i ne mogu biti vezani tim zaključcima.**

Sud je potom utvrdio da – kada provedbu psihološkog vještačenja s ciljem ocjenjivanja autentičnosti izjava o spolnoj orijentaciji podnositelja zahtjeva za azil nalažu nacionalna tijela nadležna za razmatranje tog zahtjeva – osoba koja je podvrgnuta vještačenju nalazi se u situaciji u kojoj njezina budućnost uvelike ovisi o načinu na koji će ta tijela odlučiti o njezinu zahtjevu.

¹ Direktiva 2011/95/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 13. prosinca 2011. o standardima za kvalifikaciju državljana trećih zemalja ili osoba bez državljanstva za ostvarivanje međunarodne zaštite, za jedinstveni status izbjeglica ili osoba koje ispunjavaju uvjete za supsidijarnu zaštitu te sadržaj odobrene zaštite (SL 2011., L 337, str. 9.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 13., str. 248.)

Eventualno odbijanje pristupanja spornim testovima može biti važan element na koji će se nacionalna tijela osloniti prilikom utvrđivanja je li ona dostatno potkrijepila svoj zahtjev.

Prema tome, čak i u slučaju da je provođenje takvih testova formalno uvjetovano pristankom dotične osobe, taj pristanak nije nužno slobodan jer se nameće pod pritiskom okolnosti u kojima se nalazi podnositelj zahtjeva za azil. U tim uvjetima **upotreba psihološkog vještačenja u svrhu utvrđivanja spolne orijentacije podnositelja zahtjeva predstavlja zadiranje u pravo te osobe na poštovanje privatnog života.**

Kada je riječ o tomu može li se spomenuto zadiranje u privatni život opravdati ciljem prikupljanja detalja korisnih za ocjenu stvarnih potreba za međunarodnom zaštitom podnositelja zahtjeva, Sud naglašava da se vještačenje može dopustiti samo ako je zasnovano na dovoljno pouzdanim metodama, o čemu nije na njemu da se izjašnjava, ali što su osporile Komisija i više vlada. K tome, Sud upozorava da je **utjecaj takvog vještačenja na privatni život neproporcionalan u odnosu na navedeni cilj.** U tom smislu on, među ostalim, napominje da je **spomenuto zadiranje osobito teško jer je namijenjeno utvrđivanju najintimnijih pojedinosti iz života podnositelja zahtjeva.**

Sud također ističe da provedba psihološkog vještačenja u svrhu utvrđivanja spolne orijentacije podnositelja zahtjeva za azil **nije nužna** da bi se ocijenila vjerodostojnost njegovih izjava u tom smislu. S tim u vezi Sud naglašava da se na temelju navedene direktive – u slučaju da spolna orijentacija podnositelja zahtjeva nije potkrijepljena dokumentacijom – **nacionalna tijela, koja moraju raspolagati osposobljenim osobljem, mogu među ostalim osloniti na dosljednost i prihvatljivost izjava dotične osobe.** Nadalje, spomenuto je vještačenje u najboljem slučaju ograničene pouzdanosti te je moguće osporavati njegovu korisnost za potrebe ocjene vjerodostojnosti izjava podnositelja zahtjeva za azil osobito kada, kao u ovom predmetu, njegove izjave nisu proturječne.

U tim okolnostima Sud zaključuje da **upotreba psihološkog vještačenja čiji je cilj potvrđivanje spolne orijentacije podnositelja zahtjeva za azil nije u skladu s Direktivom, s obzirom na tekst Povelje².**

NAPOMENA: Prethodni postupak omogućuje sudovima država članica da, u okviru postupka koji se pred njima vodi, upute Sudu pitanja o tumačenju prava Unije ili o valjanosti nekog akta Unije. Sud ne rješava spor pred nacionalnim sudom. Na nacionalnom je sudu da predmet riješi u skladu s odlukom Suda. Ta odluka jednako obvezuje i druge nacionalne sudove pred kojima bi se moglo postaviti slično pitanje.

Neslužbeni dokument za medije koji ne obvezuje Sud.

[Cjelovit tekst](#) presude objavljuje se na stranici CURIA na dan objave.

Osoba za kontakt: Nancho Nanchev ☎ +352 43 03 42 93

Snimke s objave presude nalaze se na "[Europe by Satellite](#)" ☎ (+32) 2 2964106

² Članak 7.